Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 18 Rujan 2000 13:07

Nelikvidnost je, po mišljenju mnogih, presudan činilac koji "krivi" informacije o stanju u privredi. To što "diže" kamatne stope samo je pojavni oblik utjecja nelikvidnosti na monetarnu sferu. **Neli kvidnost je u svojoj osnovi protupravna emisija novca.**
Kako postoje lanci nelikvidnosti koji se dnevno umnožavaju to nije moguće reći koliki je ukupan neto učinak - koliko je emitirano novca.
Konačno, i najvažnije, nelikvidnost je vidljivi dio realne inflacije
- slično kao santa leda.

Pravni temelj nastanka problema nelikvidnosti je institucionalna zaštita dužnika poznata u prethodnom sustavu pa su i troškovi bili "društveni". Kako tržišni model polazi od poznatog vlasnika to su poznati gubici odnosno dobici. To znači da točno određena pravna osoba po dužničko-vjerovničkoj osnovi gubi. Kako su vlasnici pravnih osoba fizičke osobe, to se u konačnici gubitak odnosno dobitak prenosi na njih.

Tvrtka se nastoji primjereno zaštiti, odnosno, ukoliko nije u mogućnosti, ukalkulirati rizik koji očekuje iz odnosne poslovne aktivnosti. Iznijeto jasno ukazuje da nemogućnost naplate kredita ili potraživanja (stoga je sporna teza o previsokim kamatama) bilo koje vrste u razumnom roku predstavlja subvenciju dužnicima i po toj osnovi smanjenje profita zbog povećanog i realiziranog rizika. Zato je moguće jasno apostrofirati tvrdnju da nije moguće tvrdo monetarno budžetsko ograničenje, ako mu nije prethodilo institucionalno "tvrdo budžetsko ograničenje". Dok se pitanje ne razriješi ostaju rastući rizici i njima primjerene kamatne stope. Pri tome valja naglasiti da značajan dio kamatne stope je u stvari premija na rizik i kreditori su postali svojevrsni vlastiti osiguravatelji rizika koji proizlaze iz kreditne aktivnosti.

Stoga, nije čudo što se poslovne banke više od godine dana "ustručavaju" povećati plasmane tvrtkama bez kojih nema oživljavanja privredne aktivnosti. Ovome svakako treba pridodati i propis HNB o definiciji rizičnosti plasmana popularno nazvanom "abcdea". Kada se stupanj nenaplativosti usporedi sa temeljnim kapitalom odnosna poslovna banka, u slučaju da su joj rizici (što sve može učiniti krivo transplatirano rješenje!?) veći od temlejnog kapitala, ide u stečaj, ukoliko joj "bogovi" nisu naklonjeni da ide u sanaciju. To je jedna druga priča.

Kada govorimo o nelikvidnosti govorimo o pojavnom obliku realne inflacije koja je samo dio te ukupne inflacije. To je, ujedno, i odgovor zašto ovaj problem se nije rješavalo već se je ostavljao "boljim vremenima". Kao što znamo, bolja vremena nisu došla, i ova je Vlada taj problem ipak stavila na stranu.

Polako ali sigurno dio nelikvidnosti prelazi u bankarski sustav najprije kratkoročnim kreditnim linijama, koji, u tim i takvim uvjetima, postaju najprije dugoročni, a potom nenaplativi krediti. Strane banke, imajući u vidu praćenje određenih privrednih aktivnosti sukladno svojim ciljevima, uglavnom su pošteđene tih događanja što im povećava konkurentnost. Da je kojim slučajem senzibilitet "nacionalnih" poslovnih banka bio manji problem nelikvidnosti bi zasigurno bio još vidljiviji. Tek kada su i same banke došle u ozbiljne teškoće smanjile su svoju kreditnu aktivnost, i danas se suzdržavaju od kreditiranja koliko je to, zbog rastućih troškova, moguće.

Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 18 Rujan 2000 13:07

Država je po više osnova aktivni sudionik današnjeg stanja. Nema dileme da će rješavanje ovog problemai iziskivati i značajna sredstva. Problem bi se mogao posebno "iskomplicirati" nastavi li se ubrzanje inflacije.

Prvi korak u rječavanju problema je svakako institucionalno ograničenje što znači da je ugovor obvezno ispuniti na ugovoreni način. U tom smislu posebna je uloga sudstva. Dakle, nužno je učinkovito rješavati odnose vjerovnik - dužnik i tako transparentno pokazati da se takva aktivnost neće tolerirati, odnosno da se ne isplati.

Istovremeno je nužno da se ustanove prava i obveze države te da se iste rješe na najpovoljniji način. Nepodmireni dio država mora podmiriti obveznicama (vremensko razgraničenje obveza) koje su materijalno pokrivene (kako bi ih bilo moguće plasirati i na inozemno tržište). Šumski fond i prirast po osnovu tog fonda je svakako moguće rješenje. Ovome treba pridodati i nekretnine ali ne i porezne prihode.

U drugom koraku neophodno je da se identificiraju najznačajniji sudionilci nelikvidnosti te da se case by case razriješe njihova prava i obveze. Ukoliko posjeduju imovinu valjalo bi emitirati materijalno pokrivene dionice. Za tvrtke od značaja za zemlju u cjelini (po bilo kojem transparentnom kriteriju) država bi morala preuzeti te i takve tvrtke. Preostali dio mogao bi biti predmetom kupoprodaje potraživanja što ne bi trebalo biti neinteresantno ukoliko bi se povećala učinkovitost sudstva. Ispravno rješenje nelikvidnosti znatno bi "olakšao" konstruktivnije rješavanje tvrtki u stečaju.

Zaključno, valja istaknuti da problem nepodmirenih potraživanja ne dozvoljavaju odgovdu. Njihovo povećanje zabrinjava jer su nesagledive posljedice po cjelokupno gospodarstvo. Nelikvidnost izravno utječe na okošatavanje privredne strukture čime bitno smanjuje šansu izlaska iz duboke krize u kojem je naša privreda. Treba istaći da nije moguće uspostaviti tržište kapitala dok je prisutna ova i ovakva nelikvidnost. **Naime, nije moguće zamisliti proširenu reprodukciju u uvjetima kada nije moguće osigurati ni prostu reprodukciju. Nelikvidnost naprosto eliminira tržište kapitala.**